

VYMÁHÁNÍ VÝŽIVNÉHO S MEZINÁRODNÍM PRVKEM

© Michaela Janočková, 2012

Co je to „výživné“?

- Obecně - Pravidelně se opakující dávka finančních prostředků, jež mají sloužit k pokrytí životních a jiných potřeb oprávněné subjektu – blíže viz příslušná prezentace sekce Rodinné právo
- Oprávněný subjekt: dítě, manžel/ka, rozvedený manžel/manželka, mezi ostatními příbuznými, neprovdaná matka
- V jiných státech může být oprávněným subjektem pro výživné na dítě osoba, jež má dítě v péči, nikoli dítě samo

Možnosti postupu pro vymáhání?

- Výživné je finanční pohledávka za určitým subjektem
- Oprávněným subjektem je většinou dítě – považováno za slabší a znevýhodněnou stranu
- Přijata zvláštní ochranná opatření pro zjednodušení a ulehčení vymáhání těchto pohledávek
- Jedním z nich je možnost obrátit se na státní orgán státu svého obvyklého bydliště se žádostí o pomoc – poskytování právní pomoci (ve většině států při splnění určitých podmínek bezplatná)
- V ČR je takovým orgánem Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí (ÚMPOD)

Činnost ÚMPOD

- Pomoc žadatelům v ČR (povinný v zahraničí)
- Pomoc žadatelům v zahraničí (povinný v ČR)
- Bezplatné poradenství a právní pomoc
- Bez ohledu na státní občanství žadatele či povinného
- Na základě žádosti oprávněného (jeho zákonného zástupce) podá ÚMPOD detailní pokyny pro vypracování podkladů k vymáhání
- ÚMPOD za povinného nehradí výživné, a to ani v případě neúspěchu vymáhání

Předpoklady vymáhání výživného ze zahraničí 1

■ Právní předpoklady

- Existence mezinárodní právní úpravy, na jejímž základě by bylo možno žádat o uznání a výkon rozhodnutí na území jiného státu
- V případě, že neexistuje, je nezbytné obrátit se na cizozemský soud přímo a žádat o uznání a výkon podle vnitrostátního práva

Předpoklady vymáhání výživného ze zahraničí 2

- Úmluva OSN o vymáhání výživného v cizině ze dne 20. 6. 1956 - postavení přijímajícího a odesílajícího orgánu
- Úmluva o uznávání a vykonatelnosti rozhodnutí o vyživovací povinnosti k dětem ze dne 15. 4. 1958
- Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti ze dne 2. 10. 1973
- dvoustranné smlouvy o právní pomoci
- prohlášení reciprocity (vzájemnosti) mezi ČR a jiným státem ve věcech výživného - USA, Austrálie, provincie Kanady

Předpoklady vymáhání výživného ze zahraničí 3

Právo EU

- Nařízení Rady (ES) č. 4/2009 o příslušnosti, rozhodném právu, uznávání a výkonu rozhodnutí a o spolupráci ve věcech vyživovacích povinností - nahradilo ustanovení o vymáhání výživného obsaženém v nařízení Rady (ES) č. 44/2001, tzv. Nařízení Brusel I
- Při splnění dalších podmínek je možno nárok uplatnit podle:
 - Nařízení Evropského parlamentu a Rady (ES) č. 805/2004, kterým se zavádí evropský exekuční titul pro nesporné nároky - v podrobnostech viz prezentace v sekci Evropské MPS

Předpoklady vymáhání výživného ze zahraničí 4

Faktické předpoklady - při splnění právních předpokladů

- Existence rozhodnutí příslušného orgánu, tj. soudu, pravomocné, uznatelné a vykonatelné pro daný případ
- faktická a aktivní spolupráce ze strany zahraničního orgánu, který by měl poskytovat pomoc
- informace o pobytu povinného (ve kterém státě uplatnit pohledávku + mnohé státy nevedou centrální evidenci obyvatel)
- informace o majetku a poměrech povinného (zrychlí řízení)
- dluh na výživném (nelze vymáhat, pokud doposud neexistuje dluh + některé státy odmítají pomoc při marginálních pohledávkách)
- Ústřední (přijímající) orgány podle uvedených mezinárodních smluv neposkytují právní pomoc právnickým osobám - výjimka EU podle nařízení 4/2009, o výživném (opět při splnění dalších podmínek)

Úmluva OSN o vymáhání výživného v cizině

- 20. 6. 1956, New York, OSN
- Pro ČR (resp. ČSR) nabyla účinnosti dne 2. 11. 1958
- Upravuje vytvoření tzv. přijímajících a odesílajících orgánů
- + blíže specifikuje formální náležitosti předávaných dokladů a obecně činnost přijímajících a odesílajících orgánů
- Pro efektivní vymáhání je nezbytná existence dalšího nástroje, který by upravoval uznání a výkon rozhodnutí

Úmluva o uznávání a výkonu rozhodnutí o vyživovací povinnosti

- 2. 10. 1973, Haagská konference mezinárodního práva soukromého, Haag
- Nahrazuje úmluvu z roku 1958
- Pro ČR (resp. ČSSR) nabyla účinnosti 1. 8. 1976
- Mimo státy EU nejvyužívanější nástroj pro vymáhání výživného

Dvoustranné smlouvy o právní pomoci

Smlouva uzavřená mezi ČR (resp. jejími předchůdci) a dalším státem
Upravuje obecně právní pomoc, vč. otázek uznání a výkonu rozhodnutí, justiční spolupráce, časté jsou kolizní normy apod.
Rozhodnutí přiznávající výživné je uznáváno za podmínek stanovených smlouvou a nemá zvláštní postavení vůči dalším rozhodnutím z civilních sporů

Prohlášení reciprocit - vzájemnosti

- Poměrně neformální prohlášení státu vůči dalšímu státu
- Závazek uznávat rozhodnutí ve věcech výživného, bez dalších konkrétních podmínek - ty jsou upraveny v ZMPS
- Seznam takových prohlášení je přístupný z:

<http://portal.justice.cz/Justice2/MS/ms.aspx?j=33&o=23&k=5095>

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009, o výživném 1.

- Vstoupilo v účinnost dne 18. 6. 2011
- Vazba na Úmluvu o vymáhání výživného pro děti a dalších forem výživného v rodině a Protokol k této úmluvě (Haagská konference mezinárodního práva soukromého, 2007) - oba dokumenty prozatím nevstoupily v účinnost a podepsalo je pouze několik smluvních států
- EU je podepsala jako celek
- Nařízení v mnohém úmluvu kopíruje
- Protokol obsahuje kolizní normy pro určení rozhodného práva

Nařízení Rady (ES) č. 4/2009, o výživném 2.

- S ohledem na časovou posloupnost lze aplikovatelnost nařízení rozdělit do 3 etap:
 - Do 30. 4. 2004 - před vstupem ČR do EU (rozhodnutí budou mezi státy předávána podle Nařízení, nicméně uznání a výkon se bude řídit Haagskou úmluvou 1976)
 - Od 1. 5. 2004 do 17. 6. 2011 - v době účinnosti nařízení Brusel I na otázku vymáhání výživného (na rozhodnutí vydané v tomto období se vztahuje kap. IV odd. 2 Nařízení)
 - Od 18. 6. 2011 - účinnost nařízení o výživném
- Nařízení se použije vždy od 18. 6. 2011
- Rozhodnutí vydaná ve státě vázaném Protokolem po účinnosti nařízení - není nutné prohlášení vykonatelnosti
- Rozhodnutí vydaná ve státě nevázaném Protokolem po účinnosti nařízení - prohlášení vykonatelnosti

Kde sehnat informace?

- Úřad pro mezinárodněprávní ochranu dětí www.umpod.cz
- Haagská konference mezinárodního práva soukromého www.hcch.net
- Evropský soudní atlas http://ec.europa.eu/justice_home/judicialatlascivil/html/index_cs.htm?countrySession=16&
- Ministerstvo spravedlnosti ČR www.justice.cz

Statistika vymoženého výživného prostřednictvím ÚMPOD (v tis. Kč)

- Červené - oprávněný je v ČR, povinný v zahraničí
- Modré - oprávněný je v zahraničí, povinný v ČR
- 2010 - 7 198; 11 958
- 2011 - 11 930; 16 057
- Pozn.: grafy zahrnují pouze období 2007-10/2010

